

1979, 15. března – Sdělení VONS č. 85 „Případ Pavla Skály“ o odsouzení Pavla Skály Okresním soudem v Kladně pro přípravu trestného činu opuštění republiky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a jeho následném odsouzení Okresním soudem Plzeň-město pro trestné činy hanobení národa, rasy a přesvědčení a maření výkonu úředního rozhodnutí k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.¹

Okresní soud v Kladně odsoudil v hlavním líčení konaném dne 6. 4. 1978 v senátě složeném z předsedy senátu Zdeňka Milera a soudců Františka Pošty a Františka Jandy obžalovaného Pavla Skálu, nar. 3. 5. 1954, zedníka, nyní bytem Žilina u Kladna č. 204, okres Kladno k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku v I. nápravně výchovné skupině.² Soud uznal Pavla Skálu vinným spácháním přípravy k trestnému činu opuštění republiky podle § 7, odst. 1 k § 109, odst. 1 trestního zákona. Tohoto trestního jednání se měl Pavel Skála dopustit dne 20. 1. 1978 v polském přístavu Svinoústí, odkud chtěl odjet lodí do Švédska, ačkoliv jeho platný cestovní pas neobsahoval tzv. výjezdní doložku pro tuto zemi. Krajský soud v Praze za předsednictví JUDr. Ladislava Součka tento rozsudek dne 23. 5. 1978 potvrdil.³ Pavel Skála, který byl od 20. 1. 1978 zadržen a ve vazbě, byl z výkonu trestu odnětí svobody propuštěn dne 20. 1. 1979.⁴

Po zařazení Pavla Skály do výkonu trestu v NVÚ MS Plzeň-Bory došlo dne 16. 6. 1978 ke konfliktu mezi ním a dozorcem Baxou. Pavel Skála kritizoval nehumánní zacházení s vězni, spočívající mj. v tom, že v tzv. celodenně uzavřeném oddělení – což je druh kázeňského trestu – dostávají naprosto nepostačující dávky potravy. V rozhovoru s dozorcem varoval před příkladem z fašismu, kdy byli komunisté mučeni hladu, a vyjádřil názor, že tyto metody se nyní neměly opakovat. O několik dní později odmítl pracovat: vyslovil se v tom smyslu, že jeho věznění je nesprávné, a proto že nevidí důvod, proč by měl ještě pracovat.⁵ Podle vlastního vyjádření zmeškal tak pět pracovních směn; zbytek doby byl umístěn

v uzavřeném oddělení, takže pracovat ani nemohl. V listopadu téhož roku byl soudně přeřazen do II. nápravně výchovné skupiny a zbytek trestu vykonal v NVÚ Mírov, okres Šumperk.⁶

Obžalobou okresního prokurátora v Plzni JUDr. Jaroslava Folka z 22. ledna 1979 je nyní Pavel Skála znovu trestně stíhán. V jeho rozhovoru s dozorcem a výroku o fašismu spatřuje prokurátor trestný čin podpory a propagace fašismu a podobného hnutí (§ 261 tr. z.), aniž ovšem výrok Pavla Skály cituje; v odmítnutí pracovní povinnosti spatřuje pak trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 171 odst. 1, lit. c tr. z.), za nějž je možno uložit trest odnětí svobody až do pěti let.⁷

V hlavním líčení, konaném dne 7. 3. 1979 u Okresního soudu pro Plzeň-město, rozhodl senát tohoto soudu ve složení JUDr. František Voldřich jako předseda a Jan Hora a Zdeněk Holeček jako přísedící, že obžalovaný Pavel Skála stíháný touto obžalobou prokurátora Jaroslava Folka, je vinen spácháním trestného činu hanobení národa, rasy a přesvědčení (§ 198 litera b tr. z.) a spácháním trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 171, odst. 1, litera c tr. z.) a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců v II. nápravně výchovné skupině. Soud uznal, že obžalovaný neprojevoval sympatie k fašismu, a že naopak varoval před tím, aby se v Československu fašistické metody neopakovaly.⁸ Nicméně v rozhovoru s dozorcem spatřil soud jiný trestný čin, spočívající v tom, že obžalovaný měl „veřejně a pohoršlivým způsobem hanobit skupiny obyvatel proto, že jsou stoupcí socialistického společenského a státního zřízení“, a to, podle soudu, „urážlivými výroky vůči příslušníkům (sic!) KSČ“. Soud pak cituje jediný: obžalovaný měl prohlásit, že „byl zavřen komunistickým podvodem“, soud neuznal obhajobu Pavla Skály, podle níž měl rozhovor s dozorcem proběhnout bez přítomnosti dalších osob, pokud jde o odmítnutí práce, soud se ztotožnil s obžalobou; z 63 zameškaných směn však uznal pouze 17 směn.⁹

Rozsudek nenabyl právní moci, Pavel Skála podává odvolání, o němž bude rozhodovat Krajský soud v Plzni.¹⁰

Průběh hlavního líčení dne 7. 3. 1979 byl narušen tím, že magnetofon, který měl Pavel Skála v tašce a na nějž nahrával průběh

líčení, začal vydávat zvuky podobné tikání. Soudce František Voldřich strhl ze sebe talár a se slovy: To je bomba! spěšně opustil soudní síň. Když přivolání příslušníci VB zjistili pravý stav věcí, nařídil František Voldřich smazání záznamu, neboť prý nechce „přijít do Svobodné Evropy“. Postup Františka Voldřicha je dokladem, že nejen bezpečnostní, ale i justiční orgány se snaží utajovat své jednání před veřejností.

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných znovu upozorňuje na to, že každý má právo opustit zemi, v níž se nachází, včetně své vlastní země. Platným cestovním dokladem je cestovní pas; výjezdní doložky jsou diskriminujícím opatřením a podle čs. zákonů nejsou cestovním dokladem.¹¹ Jak ukázal dokument Charty č. 16 o poměrech ve věznicích, je ve výkonu trestu odnětí svobody porušována celá řada československých zákonů, ustanovení ústavy a obou zmíněných paktů.¹² Proto považujeme Pavla Skálu za občana, který je stíhán za projevy svého přesvědčení. Pavel Skála je ženat, má malé děti a i s rodinou se chce vystěhovat z Československa.

Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 4, s. 2–3.

POZNÁMKY

¹ K případu Pavla Skály viz dále sdělení VONS č. 94, 123, 131, 179 a 238, dokumenty č. 94, 124, 132, 180 a 239.

² Skála byl dále odsouzen k propadnutí dvou turistických map, které použil k přípravě trestného činu. Rozsudek Okresního soudu v Kladně viz in: OS v Kladně, soudní spis k případu Pavla Skály (spis. zn. 2 T 345/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 2 Rt 42/91; též ABS, vyšetřovací spis k případu Pavla Skály, sign. V 25 954 MV; LP, Sb. VONS, inv. č. 279, sign. I/1, kart. 43.

Vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Hradec Králové mjr. Jaroslav Hudec zahájil trestní stíhání P. Skály 23. 1. 1978. Následujícího dne pak navrhl vzetí Skály do vazby. V protokolu o výsledku z 24. 1. 1978 je zachyceno následující Skálovo vyjádření k okolnostem jeho zadržení: „*Již delší dobu nejsem v republice spokojen. Domnívám se, že u nás je lágerní systém. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl, že odejdu do zahraničí. Z Prahy*

jsem odcestoval dne 18. 1. 1978 do NDR, kde jsem se chtěl dostat do západního Berlína, což se mi však nepodařilo. Byl jsem orgány NDR v Berlíně upozorněn, že nemám platný doklad pro pobyt v západním Berlíně. Poté jsem v noci ze dne 19. na 20. 1. odjel z Berlína vlakem do PLR, a to do přístavu Swinoujscie. V uvedeném přístavu jsem se zdržoval v čekárně u celního prostoru. Kolem 10.00 hod. dne 20. 1. jsem vstoupil do celního prostoru a chtěl jsem vstoupit na loď, která měla plout do Švédska. Byl jsem však zadržen pasovou kontrolou a bylo mi řečeno, že nemám v pořádku cestovní doklady. Po zadržení byl jsem dne 23. 1. 1978 předán polskými orgány čs. bezpečnostním orgánům. Z ČSSR jsem odcestoval proto, abych se dostal Švédska a dále do NSR a odtud do USA nebo Kanady, kde žije můj strýc Jaroslav Petr Skála.“

Skála podal proti návrhu mjr. Hudce na vzetí do vazby stížnost s odůvodněním, že na cestovní pas, který mu byl vydán, mohl cestovat do kteréhokoli státu světa. O Skálově vzetí do vazby však rozhodl ještě téhož dne krajský prokurátor v Hradci Králové JUDr. Alois Bráblík se stanovením jejího počátku dnem Skálova zadržení 23. 1. 1978. Skála žádal opakovaně o propuštění z vazby. Žádosti však byly pravidelně krajským prokurátorem v Praze jako neopodstatněné zamítnuty. Ke Skálovo případu byli rovněž přibráni soudní znalci z oboru psychiatrie MUDr. Jiří Janatka a MUDr. Jiří Profous.

Obžalobu P. Skály pro trestný čin přípravy k trestnému činu opuštění republiky podle § 7 odst. 1 k § 109 odst. 2 trestního zákona podal 22. 3. 1978 okresní prokurátor v Kladně prom. práv. Jaroslav Holý. Výše uvedené dokumenty viz in: OS v Kladně, soudní spis k případu Pavla Skály (spis. zn. 2 T 345/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 2 Rt 42/91; též ABS, vyšetřovací spis k případu Pavla Skály, sign. V 25 954 MV.

³ Skála se proti rozsudku odvolal, Krajský soud v Praze v senátu složeném z předsedy JUDr. Ladislava Součka a soudců JUDr. Josefa Severina a JUDr. Jitky Filingerové však jeho odvolání 23. 5. 1978 zamítl. OS v Kladně, soudní spis k případu Pavla Skály (spis. zn. 2 T 345/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 2 Rt 42/91; též ABS, vyšetřovací spis k případu Pavla Skály, sign. V 25 954 MV; LP, Sb. VONS, inv. č. 279, sign. I/2, kart. 43 (zde chybí první strana).

⁴ Z výkonu trestu byl Skála propuštěn na svobodu po jeho odpykání v celé délce 23. 1. 1979. Viz hlášení z NVÚ Mírov o změnách u odsouzeného P. Skály z 23. 1. 1979. OS v Kladně, soudní spis k případu Pavla Skály (spis. zn. 2 T 345/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 2 Rt 42/91.

⁵ Jeden ze záznamů o kázeňském přestupku z NVÚ Plzeň z 23. 8. 1978 hlášený referentem režimu ppor. Štefanem Dúcem: „Jmenovaný je t. č. ve výkonu kázeňského trestu na uzavřeném oddělení. Dne 23. 8. 1978 odmítl podat hlášení při vstupu příslušníka na celu. Tento závažný přestupek se u odsouzeného soustavně opakuje. Hlásí se jako ‚vězeň Skála‘ a ne odsouzený.“ Za tento

kázeňský přestupek dostal od vychovatele por. V. Bílka trest patnácti dnů samovazby. Zákazem balíčku byl Skála potrestán 26. 9. 1978 opět vychovatelem por. Bílkem. Jako důvod opět stačilo toto: „*Odsouzený při úředním styku odmítl splnit rozkaz tím, že se v žádném případě nebude hlásit. Mimo jiné se o mě vyjádřil, že jsem referent ,zamítá se‘. Trvá na řádném potrestání, neboť úmyslně zesměšňuje příslušníky SNV při výkonu jejich pravomoci.*“ Trest umístění na deset dnů do uzavřeného oddělení v mimopracovní době byl Skálovi udělen vychovatelem por. Bílkem 9. 10. 1978 za to, že se pokusil pronést na celu sušenku, jak uvedl referent režimu por. Dostál: „*Jmenovaný odsouzený je umístěn na celodenním uzavřeném oddělení. Dne 6. 10. 1978 se pokusil pronést na celu ‚Tatrunku‘ (oplatky), přestože ví o tom, že to není povoleno.*“ Viz záznamy o kázeňských přestupcích P. Skály uložené in: LP, Sb. VONS, inv. č. 279, sign. I/4, kart. 43; dále viz rukopisný text „Kázeňské tresty Pavla Skály v průběhu jeho pobytu ve vězení od 23. 1. 1978 do 23. 1. 1979“ a průvodní rukopisný text k tomuto dokumentu, tamtéž, sign. IV/1, kart. 43.

⁶ K přeřazení do druhé nápravně výchovné skupiny došlo usnesením Okresního soudu Plzeň-město ze 13. 9. 1978 (soudce prom. práv. Antonín Vojáček). V usnesení bylo uvedeno: „*Odsouzený podle hodnocení NVÚ Plzeň-Bory má velmi špatnou pracovní morálku, vzdaluje se ze svého pracoviště a odmítá přidělenou práci. Za dobu výkonu trestu byl 113x kázeňsky trestán. Kázeňsky odměněn nebyl.*“ Skála se proti tomuto rozhodnutí odvolal, Krajský soud v Plzni ale jeho odvolání dne 11. 10. 1978 v neveřejném zasedání zamítl. Dne 6. 11. 1978 byl proto podle hlášení z NVÚ Mírov o změnách u odsouzeného přeřazen do této věznice. Výše uvedené dokumenty viz in: OS v Kladně, soudní spis k případu Pavla Skály (spis. zn. 2 T 345/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 2 Rt 42/91.

⁷ V obžalobě bylo mj. uvedeno: „*V Plzni dne 16. června 1978 v NVÚ Plzeň-Bory při školení odsouzených na nástupním oddělení prohlášoval, že naše zákony jsou sadistické, ponižující lidskou důstojnost a že bychom si měli vzít příklad z fašismu, [...] v Plzni v NVÚ Bory jako odsouzený v době od června do listopadu 1978 soustavně odmítal vykonávat přidělenou práci a za uvedené období zameškal celkem 63 pracovních směn [...].*“ Obžaloba je uložena in: LP, Sb. VONS, inv. č. 279, sign. I/6, kart. 43.

⁸ V rozsudku bylo uvedeno: „*K bodu 1) obžaloby bylo zjištěno z výpovědi svědka Baxy, který vedl tehdy školení, že obžalovaný říkal něco o tom, že bychom si měli vzít příklad z fašismu. V jakém směru však již neuvedl. Také ostatní svědkové potvrzují, že na další dotazy obžalovaný neodpovídal a nevysvětlil, jak to myslí. Vzhledem k tomu je nutno uzavřít, že obhajoba obžalovaného, který tvrdí, že pouze řekl, že by se neměly používat metody podobné těm, které používají fašisté, vyvrácena není. Žádný z dalších svědků, a to ani Řehák, ani další bezpečně celou věc neobjasňují. Jediný svědek, Zajac, který v části své výpovědi potvrzuje původní verzi obžaloby, v další na č. 1. 26, 2. odstavec shora vysvětluje celou věc*

způsobem, jak se obžalovaný hájí, že totiž by se u nás neměly fašistické metody opakovat.

Toto ovšem není tedy v žádném případě veřejný projev sympatií k fašismu, obžalovaný tak projevoval nesouhlas s kázeňským řádem a vězeňskými povinnostmi, které mu byly na přijímacím oddělení vysvětlovány.“ Rozsudek viz in: tamtéž, sign. I/8, kart. 43.

⁹ Viz rozsudek Okresního soudu Plzeň-město uložený in: tamtéž.

¹⁰ Skála ve svém odvolání ze 16. 3. 1978 proti rozsudku Okresního soudu Plzeň-město uvádí: „Dne 16. 6. 1978 ve vězení Plzeň-Bory jsem neprohlásoval, že naše zákony jsou sadistické. Ani nechápu smysl tohoto výroku, protože jak mohou být sadistické, cožpak fyzicky působí? Zde došlo k úmyslnému změnění mých slov, mého výkladu při školení vězeňského řádu. Můj výrok, jenž je uveden v mé výpovědi vyšetřovateli prokuratury Plzeň, cit. ‚že by se ve vězení neměly opakovat metody z fašistické doby (mučení hladu, zimou, vlhkem, psychicky a fyzicky) a právě komunisté by si měli připomenout a poučit se, jak trpěli v koncentrákách a neopakovat tento sadismus znovu, zejména když se tím porušuje § 23 odst. 2 trestního zákona‘.

Obvinění z údajného urážení členů KSČ se nezakládá na pravdě, nic takového jsem před ostatními vězni neprohlásil a ani ostatní vězňové, o které se opírá soud, jako o veřejnost, ve svých svědeckých výpovědích neuvádějí nějakou urážku. Výroky, které uráží členy KSČ, jsou smyšlené a uvedené v kázeňských listcích příslušné věznice. Také oni dali zkonstruované obvinění o propagaci fašismu, jež se po vyslechnutí svědků zrušilo pro jejich změny ve výpovědích před soudem. Přesto tito příslušníci věznice nejsou stíháni za křivé obvinění dle § 174 trestního zákona.

Žalobou jsem byl obviněn, že jsem 63 směn odmítnul odpracovat, při projednávání této věci u soudu došlo ke snížení na 17 směn. Žádám krajský soud o znovu prošetření nahlédnutím do vězeňského osobního spisu, kde je daleko více kázeňských lístků s tresty pobytu v mučírně vězení v pracovní době, a to v počtu 3× po 10, 2× po 20, a 1×15 dnech samoty. Těchto 85 dní jsem ani nepobyl v borských mučírňách, protože jsem byl na začátku listopadu 1978 přemístěn do věznice Mírov, kde jsem pokračoval pobytem v mírovských mučírňách. Hned po příjezdu do věznice Plzeň-Bory a [sic] podmínky tohoto prostředí ovlivnily mé rozhodnutí odmítnout pracovat.“ Odvolání P. Skály je uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 279, sign. I/8, kart. 43.

¹¹ VONS se o dva měsíce později 25. 5. 1979 vyjádřil k § 109 tr. zák. o opuštění republiky ve svém sdělení věnovaném případu Pavla Büchlera stíhaného pro pokus trestného činu opuštění republiky a pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny, viz sdělení VONS č. 111, dokument č. 111. K problematice omezování svobody cestování v Československu a sankcích plynoucích z nedovoleného opuštění republiky viz dokument Charty 77 č. 24/79 uveřejněný 26. 3. 1979, in: CÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989, sv. 1, Praha 2007,

s. 225–240. Následně byl vypracován dodatek obsahující analýzu § 109 tr. zák. o opuštění republiky, neboť tato problematika byla v původním dokumentu opominuta (uveřejněný 30. 3. 1980), viz in: tamtéž, s. 318–322.

- ¹² Tzv. vězeňský dokument Charty 77 vydaný jako dopis mluvčích Charty 77 Federálnímu shromáždění ČSSR, oběma národním radám, Výzkumnému ústavu penologickému a Sboru nápravné výchovy ČSR z 22. 5. 1978 byl publikován in: tamtéž, s. 134–152.